

The Relationship Between The Altruistic Behaviors And Attitudes Toward The Teaching Profession Of Pre-Service Teachers¹

ARTICLE TYPE	Received Date	Accepted Date	Published Date
Research Article	05.01.2022	10.10.2023	10.17.2023

Tugay Aydemir ²
Ministry of Education

Kemal Oğuz Er ³
Balıkesir University

Abstract

This study aims to examine the relationship between pre-service teachers' altruistic behaviors and their attitudes toward the teaching profession. In this study, in which the relational screening model was adopted, the data were collected from 542 pre-service teachers studying in the 3rd and 4th grades in the 2019-2020 spring semester at Balıkesir University Necatibey Faculty of Education. The "Altitude Scale" developed by Ümmet, Ekşi and Otrar (2013), the "Attitude Scale towards the Teaching Profession" developed by Üstüner (2006) and the "Personal Information Questionnaire" developed by the researcher were used as data collection tools in this research. In the data analysis, the t-test, Mann-Whitney U test, one-way analysis of variance, Kruskal-Wallis test, Pearson correlation analysis, multiple linear regression analysis and structural equation modeling were used. The findings showed that the attitudes of the teacher candidates toward the teaching profession and their altruism levels were close to high. There was a weak positive relationship between the altruism levels of the candidates and their attitudes toward the teaching profession. In addition, pre-service teachers' altruism levels and demographic variables had a weak degree of influence on attitudes toward the teaching profession. A high level of relationship between the variables in question was an expected result when the nature of the variables and the related theoretical structure were considered. It was thought that the reason why this did not happen could be examined with qualitative research methods

Keywords: Altruism, attitude toward the teaching profession, teacher training, teacher qualifications, teacher behavior.

Citation: Aydemir, T., & Er, K. O. (2023). The relationship between the altruistic behaviors and attitudes toward the teaching profession of pre-service teachers. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences*, 56(3), 1105-1137. <https://doi.org/10.30964/auebfd.1112062>

¹This study is derived from the master thesis completed by author under the supervision of Prof. Dr. Kemal Oğuz ER, Balıkesir University Institute of Social Sciences in 2021.

²Corresponding Author: Teacher, Ministry of Education, E-mail: tgy_aydemir@hotmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-5142-0887>

³Prof. Dr., Necatibey Education Faculty, Department of Educational Sciences, E-mail: keoguzer@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-6098-2067>

The development of countries and the establishment of a healthy and social organization depends on the effective acquisition of information with specific purposes. Societies carry out studies with the aim of making their education systems efficient and adaptable to change, as knowledge and learning gain increasing importance. The formation of an information society relies on training individuals who can acquire knowledge and apply it effectively in their lives. Accordingly, countries align their goals and education systems with the evolving needs of the time (Akkaya, 2009). The primary objective of education systems is to cultivate qualified professionals capable of fulfilling roles in the state and to provide citizenship education to its citizens (Çelikten et al., 2005). In this context, a crucial societal goal is to train teachers who will play a key role in a qualified and equipped manner (Akkaya & Özdemir, 2007; Erdem, 2013, p. 23).

The teaching profession is not only about mastering the subject area or transferring knowledge (Yavuzer et al., 2006). Moreover, teachers prioritize sharing, assisting, and fostering cooperation among students, approaching them with compassion and dedication (İşmen & Yıldız, 2005). In addition, teachers should have more distinguished qualifications than other occupational groups due to the critical importance of their profession. Some of these qualities include openness to sharing ideas, having a positive attitude toward students and teaching, having a sense of self-efficacy, being helpful, and being able to empathize (Özabacı & Acat, 2005; cited in Confery, 1990). Considering these qualities, benevolence emerges as a prominent trait. Another concept that is closely related to benevolence and evaluated in positive social behaviors is altruism. Altruism, also known as *diğerkâmlık* in Ottoman Turkish, is defined as "beneficial behavior of an individual without seeking personal benefit" (TDK, 2019), "acts of helping others voluntarily and selflessly, without expecting any reward" (Bakırcıoğlu, 2014). Altruism, with an intrinsic motivation with the goal of helping others voluntarily rather than for personal gain; is the behavior that is manifested by internal motives such as concern and sympathy for others, or to reward oneself and strengthen self-esteem instead of personal gain (Eisenberg & Mussen, 1989). In fact, altruism is widely acknowledged as one of the fundamental criteria for an exemplary teacher (Yavuzer et al., 2006). Teaching is a profession that incorporates positive social behaviors. Considering that altruism is one of the positive social behaviors, it profoundly impacts the quality of teachers' professional lives as the architects of the future (Sezer & Genç, 2017). In this context, it is crucial to incorporate a strong emphasis on altruism when defining "qualified teacher" (İşmen & Yıldız, 2005).

There are many factors that contribute to the quality of the teaching profession. In addition to the characteristics of pre-service teachers such as altruistic behavior, their attitudes toward their profession are among these factors. When the literature is examined, it is seen that there are various definitions of the concept of attitude: Attitudes are positive or negative evaluations individuals hold about objects, ideas and events (Bem, 1970). According to Bohner and Wänke (2002), attitude constitutes "a fundamental part of human individuality" (p. 3). İnceoğlu (2011) defines attitude as

“the mental, emotional, and behavioral reaction predisposition that an individual organizes based on their experience, knowledge, emotions, and motives towards oneself or any object, social issue or event around them” (p. 16). As it is seen, attitudes are factors that are effective in shaping the emotions, thoughts and behaviors of individuals. In the teaching profession, having a positive attitude is essential for ensuring a qualified and productive professional process, given its social and dynamic nature. Attitudes of teachers toward their profession are related to the fact that they love their profession, have a sense of professional commitment, awareness of the importance of their profession, and constantly renew themselves in terms of adapting to the developing and changing conditions of the current era (Temizkan, 2008). With the pre-service training they receive, teachers gain cognitive field competencies such as the knowledge and skills required by their profession. However, they are also expected to acquire affective domain competencies such as attitude (Başbay et al., 2009; Zembat et al., 2018). Varış (1988) also emphasizes that teaching is not only a profession that requires knowledge and skills but also one that demands a positive attitude and appropriate behavior. Ayık and Ataş (2014), on the other hand, emphasize that the teaching profession requires patience, self-sacrifice, and perseverance in the face of possible obstacles in teaching, and the importance of loving the profession and approaching it with dedication for success. In this context, attitudes toward the teaching profession are important in fulfilling the requirements of the teaching profession, as attitudes toward the profession affect perceptions of professional competence and professional success (Durmuşoğlu et al., 2009; Terzi & Tezci, 2007). In fact, Can (2010) emphasizes that developing a positive attitude toward the teaching profession has an impact on many factors related to teaching.

When the literature is examined, it is seen that numerous studies examine the altruistic behaviors of pre-service teachers and their attitudes toward the teaching profession independently from each other (Alkhateeb, 2015; Ayık & Ataş, 2014; Buldur & Bursal, 2015; Chakraborty & Modal 2014; Çapa & Çil, 2000; Deringöl, 2020; Durmuşoğlu et al., 2009; Friedman, 2016; Gök & Atalay-Kabasakal, 2019; İşmen & Yıldız, 2005; Kasapoğlu, 2013; Mutağçılar, 2008; Onatır, 2008; Oruç-Ertürk, 2013; Özder et al., 2010; Palta et al., 2018; Sezer & Genç, 2018; Ümmet, 2012). Additionally, there are studies that deal with these variables in the context of correlation, cause-effect or relationships with different variables (Ayık & Ataş, 2014; Deringöl, 2020; Gök & Atalay-Kabasakal, 2019; İşmen & Yıldız, 2005; Oruç-Ertürk, 2013). In a study examining the professional motivation and professional satisfaction of teachers, it was determined that altruism, commitment and personal development are the most influential elements that motivate teachers in their professional lives (Scott et al., 1999). Another study examined the attitudes of teacher candidates toward their profession in terms of altruism and assertiveness levels. The study concluded that those with high levels of altruism had a more positive attitude toward teaching compared to those with low levels of altruism (İşmen & Yıldız, 2005). However, the mentioned studies have very limited scope. The present study aimed to predict the causal relationships between the variables of altruism and attitude toward the teaching

profession, which are psychological factors significantly influencing the quality of the teaching profession. The present research is important in terms of addressing this gap in the literature, serving a resource for the theoretical and applied research on the teachers' characteristics and behaviors of the teacher, which are essential elements of the educational system, and providing data. This study aimed to explore the relationship between pre-service teachers' altruistic behaviors and their attitudes toward the teaching profession. Below are the sub-problems of the research:

1. What is the level of pre-service teachers' altruism and attitudes toward the teaching profession?
2. Is there a statistically significant relationship between pre-service teachers' altruistic behaviors and their attitudes toward the teaching profession?
3. Altruistic behaviors of pre-service teachers, sub-dimensions of altruism, gender, grade level and program studied; is it a significant predictor of their attitudes toward the teaching profession?

Method

In this section, information about the research model adopted in the study, the quality and quantity of the study group, data collection tools, validity-reliability studies and data analysis are given.

Research Design

In this study, the relationship between the altruistic behaviors of pre-service teachers studying in the third and fourth grades and their attitudes toward the teaching profession was examined. A relational screening model was used in the research. The relational screening model is a screening model that investigates the relationships between variables and includes correlational and causal comparison studies (Büyüköztürk et al., 2018).

Study Group

Research data were collected from 542 teacher candidates studying at Balıkesir University Necatibey Faculty of Education in the spring semester of the 2019-2020 academic year. The simple random sampling method was preferred among the sampling methods. Regarding the gender variable, the study group consisted of 80.4% (n=436) female and 19.6% (n=106) male candidates. Of the study group consisting of 3rd and 4th grade students, 49.3% (n=267) were 3rd grade students and 50.7% (=275) were 4th grade students. The distribution of the study group based on the programs they studied was 8.5% (n=46) Science Teaching, 21.2% (n=106) Primary School Mathematics Teaching, 7.4% (n=40) Social Studies Teaching, 9.4% (n=51), Turkish Language Teaching, 10.3% (n=56) Primary School Teaching, 16% (n=56), English Language Teaching (15.9%), Tool) and give information about the tool without using subtitles. If you used multiple data collection tools, you should the information about the tools under the subtitles defining them.

Data Collection Tools

To reveal the intended relationships in this research, the "Altruism Scale" and the "Attitude Scale towards the Teaching Profession" were used.

Altruism Scale (AS)

The Altruism Scale was developed by Ekşi, Otrar, and Ümmet (2013) within the scope of the first author's doctoral thesis. The scale consists of seven sub-dimensions [aid to older people/patients (ATOPP), aid based on physical strength (ABOPS), aid based on intimate feeling (ABOIF), aid in educational process (AIEP), financial aid (FA), aid under traumatic situations (AUTS) and participating in volunteering activities (PIVA)]. It is scored as "Strongly Disagree (1), "Disagree (2), Neutral (3), Agree (4), Strongly Agree (5)". Factor analyzes were performed to determine the construct validity. As a result of the explanatory factor analysis, certain items : 11, 15, 25 and 26 of the "participating in volunteering activities" sub-dimension; 1, 2, 6 and 21 of the "financial aid" sub-dimension; 28, 30 and 34 of the "aid under traumatic situations" sub-dimension; 3 of the "aid based on physical strength sub-dimension; 14 and 19 of the "aid in educational process" sub-dimension; 32 and 37 of the "aid based on intimate feeling" sub-dimension were excluded from the study because they were not loaded with sufficient factor loads in their own factors. As a result of the explanatory factor analysis repeated with 22 items, the explained variance rate was calculated as 61.01%. As a result of the confirmatory factor analysis, the final version of the scale showed good fit; it was seen that 22 items in the final version of the scale were loaded with appropriate factor loads under their own factors, and the values calculated for goodness of fit were at an appropriate level (χ^2/sd (434,530/188), RMSEA= .049, RMR= .029, GFI= .933, CFI= .917, NFI= .864,910). The internal consistency value obtained as a result of the reliability analysis performed in the current study is (α = .86).

Attitude Scale toward the Teaching Profession (ASTTP)

The ASTTP was developed by Üstüner (2006). The scale is scored as "Totally Agree" (5), "Mostly Agree" (4), "Moderately Agree" (3), "Partly Agree" (2), "Strongly Agree" (1). Reverse items in the scale are scored as (2, 5, 6, 7, 8, 15, 20, 21, 30, 32), (1=5, 2=4, 3=3, 4=2.5, 5=1). Factor analyzes were conducted to establish the construct validity. The results of the exploratory factor analysis indicated that all items were appropriately loaded under their respective factors. The explained variance rate was calculated as 44.52%, based on the results of the explanatory factor analysis applied for the ASTTP. Following explanatory factor analysis, confirmatory factor analysis was conducted on 34 items obtained under a single dimension. As a result of the analysis, items 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 15, 18, 20, 24, 27, 31 and 32, were excluded from the study as they did not meet the assumption of normal distribution and had an adverse effect the goodness of fit. The values calculated for the goodness of fit of the DFA model repeated with 20 items are all at an appropriate level (χ^2/sd =783,011/ 165; RMSEA= .083, RMR= .057, GFI= .858, CFI= .902, NFI= .879, AGFI= .819). The internal consistency value calculated for the current study is (α = .93).

Ethical Committee Approval

In this study, it was acted in accordance with scientific research and publication ethics. The current study was found ethically appropriate at the meeting of the Social and Humanities Ethics Commission of Balıkesir University on 09.06.2020 and the ethical approval document was forwarded to the marches.

Data Analysis

In this study, the data obtained from 542 participants were analyzed with the "IBM SPSS Statistic 26" and "IBM AMOS 23" package programs. To analyze the validity of the scales used in the study, exploratory factor analysis (EFA) and confirmatory factor analysis (CFA) were used to determine the dimensions of the scales and the items belonging to these dimensions. In the explanatory factor analysis, "principal component analysis" was used as the factor acquisition method and "vertical rotation" was used as the rotation method. CFA was also applied to the items obtained as a result of EFA. CFA was carried out using the maximum similarity method. The normal distribution condition of the items, which is one of the CFA assumptions, was evaluated according to the kurtosis and skewness coefficients (Tabachnick & Fidell, 2001). The values of kurtosis and skewness in the range of ± 3 were accepted as the normal distribution indicator of the variable (Kalaycı, 2009). After factor analysis, reliability tests were applied to the scales based on general and sub-dimensions. Reliability was examined according to Cronbach's alpha coefficients. Scales and sub-dimensions with a Cronbach alpha value above 0.50 were considered to have sufficient reliability (George & Mallery, 2003).

The altruism and attitude levels of the participants, which are the variables considered within the scope of the sub-problems of the study, toward the teaching profession were examined. In the ongoing process, the relationships between these variables were examined by correlation analysis. Then, multiple linear regression and structural equation models were established to examine the explanatory nature of altruism and its sub-dimensions and various sociodemographic factors (gender, grade level and the program of education) on the attitude toward the teaching profession, which is the investigated variable. While creating the regression models, the suitability of the variables for multiple linear regression analysis was also examined. In this context, autocorrelation, homoscedasticity and multicollinearity cases were examined. SPSS macro written by Lancaster University lecturer Ahmad Daryanto was used to examine the varying variance problem (Daryanto, 2020). Regression analyzes were performed with the enter or forced entry method. In the structural equation model, the significance of the relations between the variables was tested by path analysis. The analysis was carried out using the maximum likelihood method.

Results

Within the scope of the sub-problems addressed in this part of the study, the levels of pre-service teachers' altruism and attitudes toward the teaching profession, the relationships between these variables, the sub-dimensions of altruism and

altruism, and the explanatory effects of demographic factors on the attitude toward the teaching profession were examined.

Findings of the First Sub-Problem of the Study

Within the scope of the first sub-problem of the study, pre-service teachers' altruism and their level of attitude toward the teaching profession were examined. The scores obtained by the candidates in total and in all factors and the descriptive statistics of these scores are given in Table 1.

Table 1

Descriptive Statistics of Pre-service Teachers' Attitudes Toward Altruism and Teaching Profession

Scales	N	\bar{X}	SS	Skewness	Kurtosis	Level
Altruism	542	4.06	8.71	-0.25	1.01	Agree
Partic. in Vol. Activities	542	3.58	2.04	-0.47	0.55	Agree
Financial Aid	542	4.32	1.06	-0.13	-0.69	Agree
Aid under Traumatic Sit.	542	4.38	1.50	-0.14	-1.16	Agree
Aid to Old. Peop. / Pat.	542	4.10	2.26	-0.66	1.16	Agree
Aid Based on Phy. Str.	542	3.97	2.42	-0.84	1.68	Agree
Aid in the Educ. Process	542	3.91	1.86	-0.82	1.31	Agree
Aid Based on Int. Feeling	542	4.29	1.79	-0.93	1.72	Agree
Attitudes tow. Teac. Pro.	542	3.95	13.89	-0.8	0.55	Agree

Note. The full form of the abbreviations for the subdimensions of altruism are: aid to older people/patients, aid based on physical strength, aid based on intimate feeling, aid in the educational process, financial aid, aid under traumatic situations and participating in volunteering activities.

When the skewness and kurtosis statistics of the general and sub-dimension scores of the scales are examined, it is seen that they are within the range of ± 3 . Accordingly, the scores obtained by the pre-service teachers from the scales show a normal distribution (Kalaycı, 2009).

When the examining Table 1, it is seen that the average scores and average evaluation levels of the teacher candidates, which are formed by dividing the number of related items in the general scales and sub-dimensions. In line with these findings, it can be stated that the attitudes of teacher candidates toward the teaching profession and their altruism levels are close to high.

Findings of the Second Sub-Problem of the Study

Within the scope of the second sub-problem of the study, the relationship between the altruistic behaviors of teacher candidates and their attitudes toward the teaching profession was examined.

Table 2

The Relationship between the Altruism Behaviors and Attitudes toward the Teaching Profession of Pre-Service Teachers

	Total	PIVA	FA	AUTS	ATOPP	ABOPS	AIEP	ABOIF
Attitude r	.42	.19	.21	.21	.27	.29	.32	.34
p	.000*	.000*	.000*	.000*	.000*	.000*	.000*	.000*

Pearson Correlation Test

*p<.05

When examining Table 2, it is evident that there is a significant positive correlation in all the relationships between the variables ($p < .05$). Upon further inspection of Table 2, the relationships between the variables reveal a weak ($r = .42$, $p < .05$) positive correlation between "Attitude toward Teaching Profession" and "Total". When analyzing the connections between the factors of "Attitudes toward Teaching Profession" and "Altruism Scale", a very weak and low positive correlation is observed (Sungur, 2010, p.116). Based on these results, it can be concluded that teacher candidates' attitudes toward the teaching profession tend to be more positive as their altruism levels increase. In other words, the attitudes of the candidates toward their profession increase and decrease with their altruistic behaviors. However, it should be noted that this relationship cannot be considered strong.

Findings of the Third Sub-Problem of the Study

Within the scope of the third sub-problem of the study, the predictive effects of altruism levels, gender, grade level, and education program variables on teacher candidates' attitudes toward the teaching profession were examined through multiple linear regression analysis and structural equation modeling. Prior to conducting the regression analysis, the assumptions of autocorrelation, constant variance, and multicollinearity were tested to ensure their validity. Additionally, goodness of fit values were calculated for structural equation models.

Upon testing the explanatory effects of pre-service teachers' altruistic behaviors and demographic variables on their attitudes toward the teaching profession, it was found that there was no autocorrelation, varying variance problems, and multicollinearity problems as a result of the assumption tests performed for regression analysis.

The multiple linear regression equation of the established model is as follows:
 Attitude toward Teaching Profession = Constant + (B1. Altruism) + (B2. Gender) +

(B3. Grade Level) + (B4. Program). Multiple linear regression analysis was performed to determine the effects of the variables of the established model. The findings of the independent variables of the model are shared in Table 3.

Tablo 3

ANOVA Table of Multiple Linear Regression Analysis Between Attitudes Toward Teaching Profession and Altruism and Demographic Variables

Dep. Var.	Indep. Var.	B	Stand. B	t	p	F	Model (p)	Adj. R ²
Attitude Toward Teaching Profession	Constant	18.54		2.94	.003*	33.52	.000*	.27
	Altruism	.67	.42	10.80	.000*			
	Gender	-.72	-.02	-.52	.598			
	Grade L.	2.75	.09	2.56	.010*			
	Program	-.65	-.10	-.28	.005*			

*p<.05

As a result of the multiple linear regression analysis conducted to examine the effect of the interaction levels between the altruistic behaviors of the pre-service teachers participating in the research and the demographic variables on their attitudes toward the teaching profession, a statistically significant effect was found at the 95% confidence level (F=33.52, p=.000). According to this result, it can be stated that the regression model established is significant and the independent variables discussed have an effect on the attitudes of the candidates toward the profession (R²=.27). 27% of the scores obtained by the candidates from the attitude scale are explained by the variables of the candidates' altruistic behaviors, gender, grade level and the program studied.

When the t statistics of the model are evaluated, the variables of "Altruism" (t=10.80), "Grade Level" (t=2.56) and "Program" (t=-28) were included in the model significantly (p<.05); while the variable of "gender" (t=-.52) did not contribute to the model significantly (p>.05). Accordingly, it was concluded that the gender variable was not effective on the attitude variable toward the teaching profession.

It is observed that the altruistic behaviors of the candidates have a significant effect on their attitudes toward their profession. Accordingly, one-unit increase in the altruism scores of the candidates causes a unit increase in their attitudes toward the teaching profession (B=0.67). Similarly, the grade levels of the candidates have a statistically significant effect on their attitudes toward their profession. A one-unit increase in the grade level scores of the candidates causes an increase of units (B=2.76) in their attitudes toward the teaching profession. Considering the program studied, which is another independent variable of the model, it is observed that it has a significant effect on attitudes toward the profession. The change in the program

scores of the candidates causes a ($B=-0.65$) unit decrease in their attitudes toward the teaching profession. According to this result, it can be stated that the program variable has an adverse effect on attitude scores. However, it can be said that this effect is very weak.

A structural equation model (SEM) was established in the IBM AMOS Version 23 program to examine between the subscales of the altruism scale and the variable of attitude toward the teaching profession. The model was tested with path analysis. The hypotheses tested in the model are as follows:

H1: Participating in volunteering activities has a positive effect on the attitude toward the teaching profession.

H2: Financial aid has a positive effect on the attitude toward the teaching profession.

H3: Aid under traumatic situations has a positive effect on the attitude toward the teaching profession.

H4: Aid to older people /patients has a positive effect on the attitude toward the teaching profession.

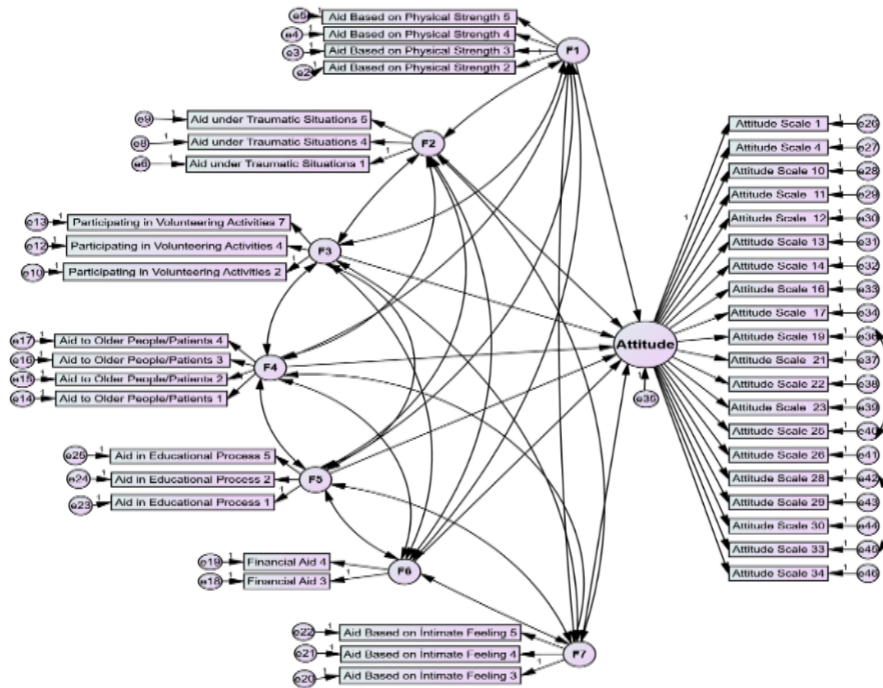
H5: Aid based on physical strength has a positive effect on the attitude toward the teaching profession.

H6: Aid in the educational process has a positive effect on the attitude toward the teaching profession.

H7: Aid based on intimate feeling has a positive effect on the attitude toward the teaching profession.

Figure 1

The Structural Equation Model between the Sub-Dimensions of AS and ATP

In SEM studies, there is consensus on reporting χ^2/sd (Mulaik et al., 1989). Additionally, Brown (2006) suggests reporting RMSEA, SRMR, CFI and NNFI (TLI) statistics for evaluating the goodness of fit of a SEM model. When these criteria were evaluated, it was determined that the values calculated for the model were in the acceptable range (RMSEA= .056, SRMR= .048, TLI= .849, CFI= .862, $\chi^2/sd=2.681/2.681$). Consequently, it can be concluded that the established model is a good fit for the data.

Table 4
Coefficients of Generated Paths of the Established Model

	Estimate	SE	CR	p
Attitude←Aid Based on Physical Strength	-0.008	0.170	-0.049	0.961
Attitude←Aid under Traumatic Situation	-0.089	0.146	-0.608	0.543
Attitude←Participating in Volunteering Act.	-0.431	0.229	-1.882	0.060
Attitude←Aid to Older People/Patients	0.210	0.260	0.809	0.419
Attitude←Aid in Educational Process	0.763	0.337	2.266	0.023*
Attitude←Financial Aid	0.150	0.166	0.905	0.366
Attitude←Aid Based on Intimate Feeling	0.400	0.209	1.913	0.056

*p<.05

When examining Table 4, it is observed that the hypothesis of "Aid in the educational process has a positive effect on the attitude toward the teaching profession" is statistically significant ($p<.05$). This finding indicates that as the tendency of teacher candidates to help in the education process increases, their attitudes toward the teaching profession also positively increase. However, none of the other six hypotheses are statistically supported and therefore, rejected. Based on the results obtained, the activities expressed under altruistic behavior within the scope of these sub-dimensions do not have a significant, either positive or negative effect on the attitude toward the teaching profession.

Discussion, Conclusion and Suggestions

According to the findings obtained for the first sub-problem of the study, pre-service teachers' altruism and attitude toward the teaching profession levels are close to high level. The Altruism Scale used in the present study includes factors of aid to older people/patients, aid based on physical strength, aid based on intimate feelings, aid in the educational process, financial aid, aid under traumatic situations, and participating in volunteering activities. Among these factors, the candidates obtained the highest score ($\bar{X}=4.38$) in the "aid under traumatic situations" factor. The dimension "aid based on intimate feeling" ($\bar{X}= 4.29$) had the closest mean score to this factor. Therefore, it can be concluded that the pre-service teachers' tendencies toward aid based on intimate feeling and aid under traumatic situations are more dominant. When reviewing the relevant literature, it is striking that there are only a few studies focused on determining the altruism levels of teachers and teacher candidates. Karadağ and Mutafçılar (2009) conducted a study examining the altruism levels of primary and secondary school teachers. The research revealed that the altruism levels of the teachers were relatively high. Consequently, it can be argued that the results of this study support the results of the present study. It is important to note that the participant groups in the referenced study are different from each other.

Nevertheless, the overlapping results suggest that the pre-service teachers exhibit altruistic tendencies similar to those of current teachers, which is a noteworthy outcome.

When examining the relevant literature, it is evident that numerous studies have been conducted to determine the attitudes of the candidates toward their profession. Alkhateb (2015), Ayık and Ataş (2014), Başbay et al., (2009), Can (2010), Çiçek-Sağlam (2008), Karatekin et al. (2015), Özder et al. (2010), Pehlivan (2008), Terzi and Tezci (2007) have all examined the attitudes of teacher candidates toward the teaching profession, and they found that the candidates generally displayed positive and high attitude scores. As the implementer of the education program, teachers' high and positive attitudes toward their profession are important in terms of the quality of educational activities (Ünal & Kaya, 2017). According to Terzi and Tezci (2007), the high level of attitudes of the candidates toward their profession can be considered as an indication that they chose the profession consciously. It is believed that this situation will positively affect the professional success of the candidates in the future. On the other hand, Can (2010), associated the high level of attitude scores of the candidates with the relatively higher employment opportunities compared to other professions and the continuity of the profession's earnings. As stated in the relevant literature, the teachers are an important element in determining the quality of life of the individual and in the formation of social development and welfare. For this reason, the results obtained in the context of current and parallel studies are considered important.

As a result of the second sub-problem of the study, a moderate positive relationship was observed between the attitude of the candidates toward the teaching profession and their altruistic behaviors. This finding suggests that the altruism levels of the candidates tend to fluctuate with their attitudes toward the teaching profession. However, it cannot be said that this relationship is strong. İşmen and Yıldız (2005), in their study examining pre-service teachers' altruistic behaviors and attitudes toward the teaching profession, observed that there is a similar relationship between altruism and attitude toward the profession variables. In this study, the researchers determined that candidates with high levels of altruistic behavior had a higher attitude toward the teaching profession compared to those with low levels of altruistic behavior. İşmen and Yıldız (2005) stated that pre-service teachers' positive attitudes toward their profession, when their altruism levels are high, can be explained by the fact that the candidates have internalized the importance of being self-sacrificing in their profession. In Buldur and Bursal's (2015) studies, one of the sub-problems was to investigate the reasons for choosing the profession among science teacher candidates. In this study, the candidates preferred the profession due to altruistic, internal, and external reasons; however, the impact of altruistic reasons was higher than the other two variables.

As a result of the regression analysis conducted within the scope of the third sub-problem of the study, it was found that the combination of altruism levels and

demographic variables of the pre-service teachers accounted for 27.2% of the total variance in their attitudes toward the teaching profession. Upon examining the established regression model, it was found that the variables of altruism, grade level, and education program significantly contributed to the model, while the gender variable did not show any significant impact. Accordingly, the gender variable does not have a significant effect on the attitude toward the teaching profession. In the structural equation model established between the sub-dimensions of altruism and the attitude toward the teaching profession, it was determined that "aid in the educational process", one of the sub-dimensions of altruism, has a positive effect on the attitude toward the teaching profession. According to this result, as the tendency of teacher candidates to help in the education process increases, their attitudes toward the teaching profession also tend to be more positive.

When examining the relevant literature, it becomes apparent that there are mainly studies focused on determining the altruism levels of teachers. However, conducting research on the current topic before teachers enter the education system and planning the courses in the programs, pre-service trainings and studies for the development of this effective quality are deemed beneficial. In this context, the results obtained in the study are considered significant for the experts involved in developing and organizing the pre-service education and training programs of the candidates.

Since the scanning model was adopted in this study, the current situation has been revealed. Considering that attitude and altruism are affective qualities, they tend to be resistant to short-term changes. Therefore, it might be beneficial to conduct a longitudinal study, allowing examination of level differences between these variables over an extended period. Thus, it becomes possible to deeply analyze the scores of the same study group concerning mentioned variables in depth.

Öğretmen Adaylarının Özgeci Davranışları ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki¹

MAKALE TÜRÜ	Başvuru Tarihi	Kabul Tarihi	Yayın Tarihi
Araştırma Makalesi	01.05.2022	10.10.2023	17.10.2023

Tugay Aydemir ²
Milli Eğitim Bakanlığı

Kemal Oğuz Er ³
Balıkesir Üniversitesi

Öz

Bu araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının özgeci davranışları ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasındaki ilişkiyi incelemektir. İlişkisel tarama modelinin benimsendiği araştırmada veriler, Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesinde 2019-2020 Bahar yarıyılında 3. ve 4. sınıflarda öğrenim gören 542 öğretmen adayından toplanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Ümmet, Ekşi ve Otrar (2013) tarafından geliştirilen “Özgecilik Ölçeği”, Üstüner (2006) tarafından geliştirilen “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği” ve araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgiler Anketi” kullanılmıştır. Verilerin analizinde, t- testi, Mann Whitney U testi, tek yönlü varyans analizi, Kruskal Wallis testi, Pearson korelasyon analizi, çoklu doğrusal regresyon analizi ve yapısal eşitlik modeli kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının ve özgecilik düzeylerinin yüksek düzeye yakın olduğu görülmüştür. Elde edilen diğer sonuçlara göre, adayların özgecilik düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki olduğu görülmüştür. Ayrıca öğretmen adaylarının özgecilik düzeyleri ve demografik değişkenler; öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları üzerinde zayıf bir etkiye sahiptir. Araştırma sonucunda söz konusu değişkenler arasındaki yüksek düzeyde ilişki, değişkenlerin doğası ve ilgili kuramsal yapı göz önüne alındığında beklenen bir sonuçtur. Bunun gerçekleşmeme nedeninin nitel araştırma yöntemleriyle irdelenebileceği düşünülmektedir.

Anahtar sözcükler: Özgecilik, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum, öğretmen yetiştirme, öğretmen nitelikleri, öğretmen davranışları..

¹Bu çalışma, yazarın Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Prof. Dr. Kemal Oğuz ER danışmanlığında 2021 yılında tamamlanan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

²*Sorumlu Yazar:* Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, E-posta: tgy_aydemir@hotmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-5142-0887>

³Prof. Dr., Necatibey Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, E-posta: keoguzer@gmail.com,
<https://orcid.org/0000-0001-6098-2067>

Ülkelerin kalkınması, sağlıklı ve toplumsal bir örgütlenme gerçekleştirebilmesi, bilginin belli amaçlar çerçevesinde etkin olarak edinimiyle sağlanabilmektedir. Toplumlar, bilginin ve bilmenin önem kazanmasına paralel olarak, değişime uyum sağlayabilmek, gelişim göstermek için eğitim sistemlerini etkili ve verimli kılma hedefiyle çalışmalar gerçekleştirmektedir. Zira bilgi toplumunun oluşumu, bilgiyi öğrenen ve bu bilgiyi yaşamlarında işlevsel hâle getirebilen bireylerin yetiştirilmesine bağlıdır. Ülkeler, hedeflerini ve eğitim sistemlerini bu doğrultuda çağın şartlarına uygun olarak düzenlerler (Akkaya, 2009). Eğitim sistemlerinin temel hedefi de devletin işleyişinde görev üstlenecek nitelikli insan gücü yetiştirmek ve vatandaşlarına yurttaşlık eğitimi vermektir (Çelikten ve diğ., 2005). Bu bağlamda kilit rol üstlenecek olan öğretmenin ise nitelikli ve donanımlı olarak yetiştirilmesi toplumlar için önemli hedeflerden biridir (Akkaya ve Özdemir, 2007; Erdem, 2013, s. 23).

Öğretmenlik mesleği yalnızca konu alanına hâkim olmakla veya bilgiyi aktarmakla ilgili değildir (Yavuzer ve diğ., 2006). Öğr. kasaetmen, aynı zamanda paylaşmaya, yardıma ve iş birliğine önem veren, öğrencilerine sevecenlikle ve özveriyle yaklaşan bir bireydir (İşmen ve Yıldız, 2005). Ayrıca öğretmenler, mesleklerinin taşıdığı kritik önemden dolayı diğer meslek gruplarına göre daha seçkin niteliklere sahip olmalıdır. Bu niteliklerden bazıları, fikirlerini paylaşmaya açık olma, öğrencilere ve öğretmeye dönük olumlu tutuma sahip olma, öz yeterlik duygusuna sahip olma, yardımsever olma, empati kurabilme olarak sıralanabilir (Özabacı ve Acat, 2005; akt. Confery, 1990). Söz konusu niteliklere bakıldığında göze çarpan ortak kavram yardımseverliktir. Olumlu sosyal davranışlar içinde değerlendirilen ve yardımseverlikle yakından ilişkili diğer bir kavram ise özgecildir. Özgecilik veya Osmanlıcadaki anlamıyla diğerkâmlık, “bireyin kişisel yarar gözetmeksizin başkasına yararlı olması” (TDK, 2019), “gereksinimi olan bir kimseye gönüllü olarak ve ödül beklemeden yapılan yarar sağlayıcı davranış” (Bakırcıoğlu, 2014) olarak tanımlanmaktadır. Özgecilik, kişisel kazançtan çok gönüllü olarak başkalarına yardım sağlama hedefiyle içsel bir motivasyonla; başkaları için duyulan kaygı, sempati gibi içsel güdülerle veya kişisel kazanç yerine kişinin kendini ödüllendirmesi, benlik saygısını güçlendirmesi amacıyla ortaya koyduğu davranışlardır (Eisenberg ve Mussen, 1989). Nitekim özgecilik, bir öğretmeni tanımlarken yaygın olarak kabul gören ölçütlerden biridir (Yavuzer ve diğ., 2006). Öğretmenlik, olumlu sosyal davranışları bünyesinde barındıran bir meslektir. Özgeciliğin de olumlu sosyal davranışlardan biri olduğu göz önüne alındığında geleceğin mimarları olarak öğretmenlerin mesleki yaşamlarının niteliğini etkilemektedir (Sezer ve Genç, 2017). Bu bağlamda "nitelikli öğretmen"i tanımlarken özgecilik vurgusuna da yer verilmesi gerektiği düşünülmektedir (İşmen ve Yıldız, 2005).

Değ. inildiği gibi öğretmenlik mesleğinin niteliğini arttıran pek çok etken bulunmaktadır. Öğretmen adaylarının özgeci davranış gibi özelliklere sahip olmalarının yanı sıra mesleklerine ilişkin sahip oldukları tutumlar da bu etkenlerden biridir. Alanyazın incelendiğinde tutum kavramının pek çok tanımının olduğu görülmektedir: Tutumlar, bireylerin nesnelere, fikirlere, olaylara dair olumlu ya da

olumsuz değerlendirmeleridir (Bem, 1970). Bohner ve Wänke'ye göre (2002) tutum, “insan bireyselliğinin temel parçası”dır. İnceoğlu (2011) ise tutumu farklı öğeleriyle ele alarak, “bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir nesne, toplumsal konu ya da olaya karşı deneyim, bilgi, duygu ve güdülerine dayanarak örgütlediği zihinsel, duygusal ve davranışsal tepki ön eğilimi” olarak tanımlamıştır. Görüldüğü gibi tutumlar bireylerin duygu, düşünce ve davranışlarının biçimlenmesinde etkili olan yapılardır. Sosyal ve dinamik yönüyle öğretmenlik mesleği de bireylerle iç içe icra edilen mesleklerden biri olarak nitelikli ve verimli bir mesleki süreç için olumlu tutuma sahip olmayı gerektirmektedir. Öğretmenlerin mesleklerine yönelik sahip olduğu tutumlar, mesleklerini sevmeleri, mesleki bağlılık duygusuna sahip olmaları, mesleklerinin önemine ilişkin fakındalıkları ve içinde bulunulan çağın gelişen ve değişen şartlarına uyum sağlamaları açısından kendilerini sürekli yenilemeleriyle ilgilidir (Temizkan, 2008). Öğretmenler, aldıkları hizmet öncesi eğitimlerle mesleklerinin gerektirdiği bilgi ve beceriler gibi bilişsel alan yeterliklerini kazanmaktadır. Ancak bunun yanı sıra tutum gibi duyuşsal alan yeterliklerini de kazanmaları beklenmektedir (Başbay ve diğ., 2009; Zembat ve diğ., 2018). Varış (1988), benzer bir yaklaşımla öğretmenliğin bilgi ve beceri gerektiren bir meslek olmasının yanı sıra tutum ve davranış gerektiren bir meslek olduğunu vurgulamaktadır. Ayık ve Ataş (2014) ise öğretmenlik mesleğinin sabır, özveri ve öğretimde karşılaşılabilecek olası engeller karşısında dirayetli olmayı gerektirdiğini ve başarı için mesleği sevmenin ve isteyerek yapmanın önemi üzerinde durmaktadır. Bu anlamda öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlar, öğretmenlik mesleğinin gereklerini yerine getirmede öneme sahiptir. Zira mesleğe ilişkin tutumlar, mesleki yeterlik algılarını ve mesleki başarıyı etkilemektedir (Durmuşoğlu ve diğ., 2009; Terzi ve Tezci, 2007). Nitekim Can da (2010) öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu bir tutum geliştirmenin öğretmenlikle ilgili birçok unsurun üzerinde etkisinin olduğunu vurgulamaktadır.

Alanyazın incelendiğinde öğretmen adaylarının özgeci davranışlarını ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını birbirinden bağımsız olarak inceleyen birçok araştırma olduğu görülmektedir (Alkhateeb, 2015; Ayık ve Ataş, 2014; Buldur ve Bursal, 2015; Chakraborty ve Modal 2014; Çapa ve Çil, 2000; Deringöl, 2020; Durmuşoğlu ve diğ., 2009; Friedman, 2016; Gök ve Atalay-Kabasakal, 2019; İşmen ve Yıldız, 2005; Kasapoğlu, 2013; Mutaçlılar, 2008; Onatır, 2008; Oruç-Ertürk, 2013; Özder ve diğ., 2010; Palta ve diğ., 2018; Sezer ve Genç, 2018; Ümmet, 2012). Ayrıca söz konusu değişkenleri korelasyon, neden-sonuç veya farklı değişkenlerle olan ilişkileri bağlamlarında da ele alan araştırmalar bulunmaktadır (Ayık ve Ataş, 2014; Deringöl, 2020; Gök ve Atalay-Kabasakal, 2019; İşmen ve Yıldız, 2005; Oruç-Ertürk, 2013). Öğretmenlerin mesleki motivasyonlarının ve mesleki doyumlarının incelendiği bir araştırmada, öğretmenleri meslek yaşamlarında en güçlü şekilde motive eden öğelerin özgecilik, bağlılık ve kişisel gelişim olduğu saptanmıştır (Scott ve diğ., 1999). Öğretmen adaylarının mesleklerine ilişkin tutumlarının özgecilik ve atılganlık düzeyleri açısından incelendiği diğer bir çalışmada yüksek düzeyde özgeci olanların düşük düzeyde özgeci olanlara göre öğretmenliğe ilişkin daha olumlu tutuma sahip

oldukları sonucuna ulaşılmıştır (İşmen ve Yıldız, 2005). Fakat sözü edilen çalışmalar oldukça sınırlıdır. Mevcut araştırmada, literatürde değinildiği gibi öğretmenlik mesleğinin kalitesini birçok açıdan etkileyen psikolojik değişkenler olan özgecilik ve mesleğe ilişkin tutum değişkenleri arasındaki nedensel ilişkilerin tahmin edilmesi hedeflenmiştir. Mevcut araştırma, alanyazındaki bu eksikliği gidermesi, sistemin önemli unsurlarından biri olan öğretmenin özellikleri ve davranışları konusunda yapılacak ilgili kuramsal ve uygulamalı araştırmalara kaynak teşkil etmesi ve veri sağlaması açısından önemlidir. Bu bağlamda araştırmada öğretmen adaylarının özgeci davranışları ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Aşağıda araştırmanın alt problemlerine yer verilmiştir:

1. Öğretmen adaylarının özgecilik, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum düzeyleri nedir?
2. Öğretmen adaylarının özgeci davranışları ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir ilişki var mıdır?
3. Öğretmen adaylarının özgeci davranışları ve özgeciliğin alt boyutları, cinsiyetleri, sınıf düzeyleri ve öğrenim gördükleri programlar; onların öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının anlamlı bir yordayıcısı mıdır?

Yöntem

Bu bölümde araştırmada benimsenen araştırma modeli, çalışma grubunun nitelik ve nicelikleri, veri toplama araçları, geçerlik-güvenirlilik çalışmaları ve verilerin çözümlenmesi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Bu araştırmada, üçüncü ve dördüncü sınıflarda öğrenim gören öğretmen adaylarının özgeci davranışları ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmada ilişkisel tarama modeli olarak kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli, değişkenler arasındaki ilişkileri araştıran ve bünyesinde korelasyonel ve nedensel karşılaştırma araştırmalarını barındıran bir tarama modelidir (Büyüköztürk ve diğ., 2018).

Çalışma Grubu

Araştırma verileri 2019-2020 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 542 öğretmen adayından toplanmıştır. Örneklem yöntemlerinden basit seçkisiz örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Çalışma grubu, cinsiyet değişkeni bakımından %80,4'ü (n=436) kadın, %19,6'sı (n=106) erkek adaydan oluşmaktadır. 3. ve 4. sınıf düzeylerinin bulunduğu çalışma grubunun %49,3'ü (n=267) 3. sınıf, % 50,7'si (=275) 4. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Çalışma grubunun öğrenim gördükleri programlara göre dağılımları ise %8,5'i (n=46), Fen Bilgisi Öğretmenliği, % 21,2'si (n=106) İlköğretim Matematik Öğretmenliği, % 7,4'ü (n=40) Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, % 9,4'ü (n=51), Türkçe Öğretmenliği, % 10,3'ü (n=56) İngilizce Öğretmenliği, % 15,9'u (n=86), Okul Öncesi

Öğretmenliği, % 16,1'i (n=87) Sınıf Öğretmenliği ve % 11,3'ü (n=61) PDR adayları şeklindedir.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada amaçlanan ilişkileri ortaya koymak amacıyla “Özgecilik Ölçeği” ve “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır.

Özgecilik ölçeği (ÖÖ). Özgecilik Ölçeği, Ekşi, Otrar ve Ümmet (2013) tarafından ilk yazarın doktora tezi kapsamında geliştirilmiştir. Ölçek, yedi alt boyutta (yaşlı/hastalara yapılan, fiziksel güce dayalı olarak yapılan, yakınlık duygusundan kaynaklanan, eğitim sürecinde, maddi ve travmatik durumlarda yardım, gönüllü olarak faaliyetlere katılım) oluşmaktadır. “Hiç Katılmıyorum (1), “Katılmıyorum(2), Kararsızım(3), Katılıyorum(4), Tamamen Katılıyorum(5)” şeklinde puanlanmaktadır. Yapı geçerliğinin belirlenmesi için faktör analizleri yapılmıştır. Uygulanan açıklayıcı faktör analizi sonucunda “gönüllü faaliyetlere katılım” alt boyutuna ait 11, 15, 25 ve 26. ; “maddi yardım” alt boyutuna ait 1, 2, 6 ve 21. ; “travmatik durumlarda yardım” alt boyutuna ait 28, 30 ve 34. ; “fiziksel güce dayalı yardım” alt boyutuna ait 3. ; “eğitim sürecinde yardım” alt boyutuna ait 14 ve 19. ; “yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım” alt boyutuna ait 32. ve 37. maddeler kendi faktörlerinde yeterli faktör yükleri ile yüklenmediği için çalışma dışı bırakılmıştır. 22 madde ile tekrarlanan açıklayıcı faktör analizi sonucunda açıklanan varyans oranı %61,01 olarak hesaplanmıştır. Uygulanan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin son halinde mevcut bulunan 22 maddenin kendi faktörleri altında uygun faktör yükleri ile yüklendikleri, uyum iyiliği için hesaplanan değerlerin uygun düzeyde olduğu görülmüştür (χ^2/sd (434,530/188), RMSEA= .049, RMR= .029, GFI= .933, CFI= .917, NFI= .864, AGFI= .910). Mevcut araştırmada yapılan güvenilirlik analizi sonucunda elde edilen iç tutarlık değeri (α = .86)'dır.

Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği (ÖMYTÖ). Üstüner (2006) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek “Tamamen Katılıyorum” (5), “Çoğunlukla Katılıyorum” (4), “Orta Düzeyde Katılıyorum” (3), “Kısmen Katılıyorum” (2), “Hiç Katılmıyorum” (1) şeklinde puanlanmaktadır. Ölçekte bulunan ters maddeler (2, 5, 6, 7, 8, 15, 20, 21, 30, 32), (1=5, 2=4, 3=3, 4=2, 5=1) olarak puanlanmaktadır. Yapı geçerliğinin belirlenmesi için faktör analizleri yapılmıştır. Uygulanan açıklayıcı faktör analizi sonucunda tüm maddelerin kendi faktörleri altında uygun faktör yükleriyle yüklendikleri görülmüştür. ÖMYTÖ için uygulanan açıklayıcı faktör analizi sonucuna göre açıklanan varyans oranı %44,52 olarak hesaplanmıştır. Açıklayıcı faktör analizi sonucunda tek boyut altında elde edilen 34 madde üzerindeki doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Analiz sonucunda normal dağılım varsayımını sağlamadığı ve uyum iyiliğini kötü etkilediği tespit edilen 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 15,18, 20, 24, 27, 31 ve 32. maddeler çalışma dışı bırakılmıştır. 20 madde ile tekrarlanan DFA modeline ait uyum iyiliği için hesaplanan değerlerin hepsi uygun düzeydedir (χ^2/sd =(783,011/ 165), RMSEA= .083, RMR= .057, GFI= .858, CFI= .902, NFI= .879, AGFI= .819). Mevcut araştırma için hesaplanan iç tutarlık değeri (α = .93)'tür.

Etik Kurul Kararı

Bu çalışmada bilimsel araştırma ve yayın etiğine uygun hareket edilmiştir. Mevcut çalışma Balıkesir Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Komisyonu'nun 09.06.2020 tarihli toplantısında etik açıdan uygun bulunmuş ve etik onay belgesi çalışmacılara iletilmiştir.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada 542 katılımcıdan elde edilen veriler "IBM SPSS Statistic 26" ve "IBM AMOS 23" paket programlarıyla çözümlenmiştir. Çalışmada kullanılan ölçeklerin geçerliğini analiz etmek amacıyla açıklayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) kullanılarak ölçeklere ait boyutlar ve bu boyutlara ait maddeler tespit edilmiştir. Açıklayıcı faktör analizinde faktör elde etme metodu olarak "temel bileşenler analizi", rotasyon metodu olarak ise "dik döndürme" kullanılmıştır. AFA sonucunda elde edilen maddelere ayrıca DFA uygulanmıştır. DFA maksimum benzerlik yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. DFA varsayımlarından biri olan maddelerin normal dağılım gösterme şartı basıklık ve çarpıklık katsayılarına göre değerlendirilmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2001). Basıklık ve çarpıklık değerlerinin ± 3 aralığında olması, değişkenin normal dağılım göstergesi olarak kabul edilmiştir (Kalaycı, 2009). Faktör analizlerinden sonra ölçeklere, genel ve alt boyutlar bazında güvenilirlik testleri uygulanmıştır. Güvenirlik, Cronbach alpha katsayılarına göre incelenmiştir. Cronbach alpha değeri 0,50'in üzerinde olan ölçek ve alt boyutların yeterli güvenilirliğe sahip olduğu kabul edilmiştir (George ve Mallery, 2003).

Çalışmanın alt problemleri kapsamında ele alınan değişkenler olan katılımcıların özgecilik ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeyleri incelenmiştir. Devam eden süreçte bu değişkenler arasındaki ilişkiler korelasyon analizi ile incelenmiştir. Daha sonra özgecilik ve özgeciliğin alt boyutları ile çeşitli sosyodemografik faktörlerin (cinsiyet, sınıf düzeyi ve öğrenim gördüğü program) araştırılan değişken olan öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum üzerindeki açıklayıcılığını incelemek amacıyla çoklu doğrusal regresyon ve yapısal eşitlik modelleri kurulmuştur. Regresyon modelleri oluşturulurken, değişkenlerin çoklu doğrusal regresyon analizine uygunluğu da incelenmiştir. Bu kapsamda otokorelasyon, sabit varyanslılık (homoscedasticity) çoklu doğrusal bağlantı durumları incelenmiştir. Değişen varyans probleminin incelenmesi için Lancaster Üniversitesi öğretim görevlisi Ahmad Daryanto'nun yazdığı SPSS makrosu kullanılmıştır (Daryanto, 2020). Regresyon analizleri zorunlu giriş (enter ya da forced entry) yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Yapısal eşitlik modelinde ise değişkenler arası ilişkilerin anlamlılığı yol (path) analizi ile sınımlanmıştır. Analiz, maksimum olabilirlik (maximum likelihood) yöntemi ile gerçekleştirilmiştir.

Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde ele alınan alt problemler kapsamında öğretmen adaylarının özgecilik ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum düzeyleri, bu

değişkenler arasındaki ilişkiler, özgecilik ve özgeciliğin alt boyutları ile demografik faktörlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum üzerindeki açıklayıcılığı incelenmiştir.

Araştırmanın Birinci Alt Problemine Ait Bulgular

Çalışmanın birinci alt problemi kapsamında öğretmen adaylarının özgecilik ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum düzeyleri incelenmiştir. Adayların toplamda ve tüm faktörlerde elde ettikleri puanlar ve bu puanların tanımlayıcı istatistikleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Öğretmen Adaylarının Özgecilik ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Ölçekler	N	\bar{X}	SS	Çarpıklık	Basıklık	Düzye
Özgecilik	542	4.06	8.71	-0.25	1.01	Katılıyorum
Gön. Faal. Kat.	542	3.58	2.04	-0.47	0.55	Katılıyorum
Maddi Yardım	542	4.32	1.06	-0.13	-0.69	Katılıyorum
Travm. Durumlarda Yar.	542	4.38	1.50	-0.14	-1.16	Katılıyorum
Yaşlı ve Hastalara Yar.	542	4.10	2.26	-0.66	1.16	Katılıyorum
Fiziksel Güce Dayalı Yar.	542	3.97	2.42	-0.84	1.68	Katılıyorum
Eğitim Sürecinde Yar.	542	3.91	1.86	-0.82	1.31	Katılıyorum
Yakınlık Duy. Kayn. Yar.	542	4.29	1.79	-0.93	1.72	Katılıyorum
Öğr. Mes. Yön. Tut.	542	3.95	13.89	-0.8	0.55	Katılıyorum

Ölçeklere ait genel ve alt boyut puanlarının çarpıklık ve basıklık istatistikleri incelendiğinde ± 3 aralığında olduğu görülmektedir. Buna göre öğretmen adaylarının ölçeklerden elde ettikleri puanlar normal dağılım göstermektedir (Kalaycı, 2009).

Tablo 1 incelendiğinde öğretmen adaylarının ölçeklerin genelinde ve alt boyutlarda ilgili madde sayılarına bölünmesiyle oluşan ortalama puanları ile ortalama değerlendirme düzeyleri görülmektedir. Bu bulgular doğrultusunda öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının ve özgecilik düzeylerinin yükseğe yakın olduğu ifade edilebilir.

İkinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumlar

Çalışmanın ikinci alt problemi kapsamında öğretmen adaylarının özgeci davranışları ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir.

Tablo 2

Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları İle Özgeci Davranışları Arasındaki İlişki

	Özgecilik Toplam	GFK	MY	TDY	YHY	FGD Y	ESY	YDK Y
Öğret. Mes.Yön. Tutum	r .42	.19	.21	.21	.27	.29	.32	.34
	p .000*	.000*	.000*	.000*	.000*	.000*	.000*	.000*

Pearson Korelasyon Testi

*p<.05

Tablo 2 incelendiğinde değişkenler arasındaki ilişkilerin tamamında anlamlı pozitif yönlü korelasyon olduğu görülmektedir (p<.05). Tablo 2'ye bakıldığında değişkenler arasındaki ilişkilerin; “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum” ile “Özgecilik Toplam” arasında zayıf düzeyde (r= .42, p<.05) pozitif yönlü korelasyon olduğu görülmektedir. “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum” ile “Özgecilik Ölçeği'nin” faktörleri arasındaki ilişkilere bakıldığında ise; çok zayıf ve zayıf düzeylerde pozitif yönlü korelasyon olduğu görülmektedir (Sungur, 2010, s.116). Bu sonuçlara göre öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları, özgecilik düzeyleri arttıkça daha olumlu olma eğilimi göstermektedir. Diğer bir ifade ile adayların mesleklerine yönelik tutumları, özgeci davranışları ile birlikte artıp azalmaktadır. Fakat bu ilişkinin güçlü bir ilişki olduğu söylenemez.

Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumlar

Çalışmanın üçüncü alt problemi kapsamında öğretmen adaylarının; özgecilik düzeyleri ile cinsiyet, sınıf düzeyi ve öğrenim gördüğü program değişkenlerinin onların öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları üzerindeki yordayıcı etkisi çoklu doğrusal regresyon analizi ve yapısal eşitlik modeli ile incelenmiştir. Çoklu doğrusal regresyon için ön koşul olan otokorelasyon, sabit varyanslılık ve çoklu doğrusal bağlantı sorunlarının bulunup bulunmama varsayımları sınanmıştır. Yapısal eşitlik modellemeleri için ise uyum iyiliği değerleri hesaplanmıştır.

Öğretmen adaylarının özgeci davranışları ile demografik değişkenlerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları üzerindeki açıklayıcı etkisini sınamadan önce regresyon analizi için yapılan uygunluk testleri sonucunda otokorelasyon, değişen varyans problemi ve çoklu doğrusal bağlantı sorununun olmadığı görülmüştür.

Kurulan modele ait çoklu doğrusal regresyon eşitliği şu şekildedir: Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum = Sabit + (B₁. Özgecilik) + (B₂. Cinsiyet) + (B₃. Sınıf Düzeyi) + (B₄. Bölüm). Kurulan modele ait değişkenlerin etkilerinin belirlenmesi için çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Modelin bağımsız değişkenlerine ait bulgular Tablo 5'te paylaşılmıştır.

Tablo 3

Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum ile Özgecilik ve Demografik Değişkenler Arasındaki Çoklu Doğrusal Regresyon Analizine Ait Anova Tablosu

B'lı D.	B'sız D.	B	Standart B	t	p	F	Model (p)	Düz. R ²
Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum	Sabit	18.54		2.94	.003*	33.52	.000*	.27
	Özgecilik	.67	.42	10.80	.000*			
	Cinsiyet	-.72	-.02	-.52	.598			
	Sınıf D.	2.75	.09	2.56	.010*			
	Program	-.65	-.10	-.28	.005*			

*p<.05

Araştırmaya katılım gösteren öğretmen adaylarının özgeci davranışları ile demografik değişkenler arasındaki etkileşim düzeylerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerindeki etkisinin incelenmesi için yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonucunda %95 güven düzeyinde istatistiksel bakımdan anlamlı bir etki saptanmıştır (F=33.52, p=.000). Bu sonuca göre kurulan regresyon modelinin anlamlı olduğu ve ele alınan bağımsız değişkenlerin adayların mesleğe ilişkin tutumları üzerinde etkili olduğu ifade edilebilir (R²=.27). Adayların tutum ölçeğinden aldıkları puanların %27'si adayların özgecilik davranışları, cinsiyet, sınıf düzeyi ve öğrenim görülen program değişkenleri tarafından açıklanmaktadır.

Modelin t istatistikleri değerlendirildiğinde, “Özgecilik” (t=10.80), “Sınıf Düzeyi” (t=2.56) ve “Öğrenim Görülen Bölüm” (t=-28) değişkenleri modele anlamlı katılırken (p<.05); “Cinsiyet” (t=-.52) değişkeninin modele anlamlı şekilde katılmadığı görülmektedir (p>.05). Buna göre cinsiyet değişkeninin, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum değişkeni üzerinde etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Adayların özgeci davranışlarının, onların mesleklerine ilişkin tutumları üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunduğu görülmektedir. Buna göre adayların özgecilik puanlarındaki bir birimlik artış, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında (B=0.67) birimlik artışa sebep olmaktadır. Adayların sınıf düzeylerinin, mesleklerine ilişkin tutumları üzerinde istatistiksel bakımdan anlamlı etkisinin bulunduğu görülmektedir. Adayların sınıf düzeyi puanlarındaki bir birimlik artış, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında (B=2.76) birimlik artışa sebep olmaktadır. Modelin bir diğer bağımsız değişkeni olan öğrenim görülen programa bakıldığında, mesleğe ilişkin tutumlar üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunduğu görülmektedir. Adayların program puanlarındaki değişiklik, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerinde (B=-0.65) birimlik düşüşe sebep olmaktadır. Bu sonuca göre program değişkeninin, tutum puanları üzerinde ters yönde etkili olduğu ifade edilebilir. Fakat bu etkinin çok zayıf olduğu söylenebilir.

Özgeçlilik ölçeğinin alt ölçekleri ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum değişkeni arasında IBM AMOS Versiyon 23 programında yapısal eşitlik modeli kurulmuştur. Model, yol (path) analizi ile test sınanmıştır. Modelde sınanan hipotezler şu şekildedir:

H1: Gönüllü faaliyetlere katılımın öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum üzerinde pozitif etkisi vardır.

H2: Maddi yardımın öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum üzerinde pozitif etkisi vardır.

H3: Travmatik durumlarda yardımın öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum üzerinde pozitif etkisi vardır.

H4: Yaşlı ve hastalara yardımın öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum üzerinde pozitif etkisi vardır.

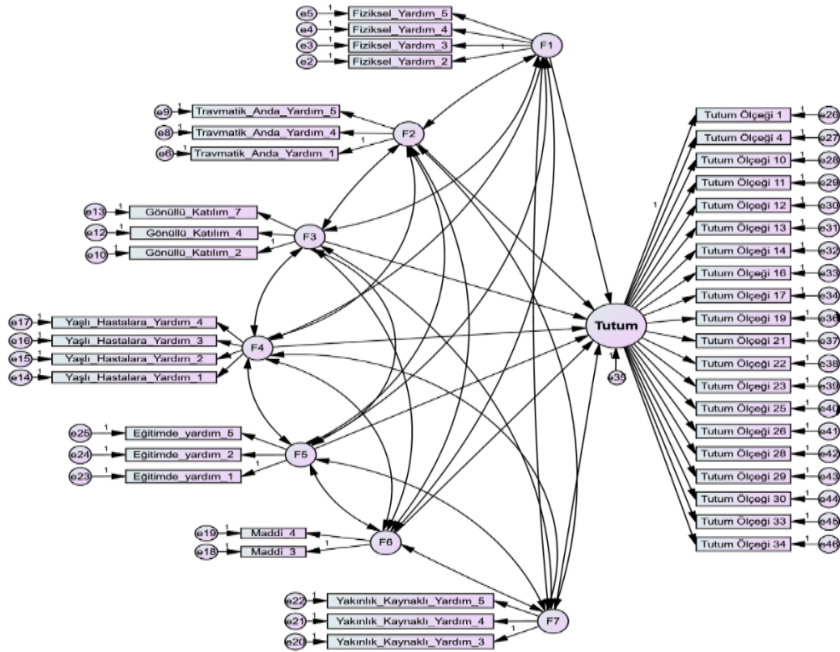
H5: Fiziksel güce dayalı yardımın öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum üzerinde pozitif etkisi vardır.

H6: Eğitim sürecinde yardımın öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum üzerinde pozitif etkisi vardır.

H7: Yakınlık duygusundan kaynaklanan yardımın öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum üzerinde pozitif etkisi vardır.

Şekil 1.

Ö'nün Alt Boyutları ile ÖMYT Arasındaki Yapısal Eşitlik Modeli

YEM (Yapısal Eşitlik Modeli) araştırmalarında, χ^2/sd 'nin rapor edilmesi konusunda görüş birliği vardır (Mulaik ve diğ., 1989). Ayrıca Brown (2006), bir YEM modelinin uyum iyiliği için RMSEA, SRMR, CFI ve NNFI (TLI) istatistiklerinin raporlanmasını önermektedir. Bu ölçütler değerlendirildiğinde model için hesaplanan değerlerin kabul edilebilir aralıkta olduğu belirlenmiştir (RMSEA= .056, SRMR=.048, TLI= .849, CFI= .862, $\chi^2/sd=2.681/2.681$). Buna göre kurulan modelin veriler ile iyi uyumlu olduğu ifade edilebilir.

Tablo 4

Kurulan Modele Ait Oluşturulan Yolların Katsayıları

	Estimate	SE	CR	p
Tutum ← Fiziksel Yardım	-0.008	0.170	-0.049	0.961
Tutum←Travmatik Dur.Yardım	-0.089	0.146	-0.608	0.543
Tutum ← Gönüllü Faaliyetlere Katılım	-0.431	0.229	-1.882	0.060
Tutum ← Yaşlı ve Hastalara Yardım	0.210	0.260	0.809	0.419
Tutum ← Eğitim Sürecinde yardım	0.763	0.337	2.266	0.023*
Tutum ← Maddi Yardım	0.150	0.166	0.905	0.366
Tutum ← Yakınlık Duy. Kay. Yardım	0.400	0.209	1.913	0.056

*p<.05

Tablo 6 incelendiğinde, “Eğitim sürecinde yardımın öğretmenlik mesleğine yönelik tutum üzerinde pozitif etkisi vardır” hipotezinin istatistiksel açıdan anlamlıdır (p<.05). Bu bulguya göre öğretmen adaylarının eğitim sürecinde yardıma olan eğilimleri arttıkça öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları da olumlu yönde artmaktadır. Bu hipotez dışındaki diğer altı hipotezden hiçbiri istatistiksel olarak desteklenmemektedir ve dolayısıyla reddedilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre bu alt boyutlar kapsamında özgeci davranış altında ifade edilen faaliyetlerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum üzerinde pozitif veya negatif bir etkisi bulunmamaktadır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Çalışmanın birinci alt problemi için elde edilen bulgulara göre öğretmen adaylarının özgecilik ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum düzeyleri yükseğe yakındır. Mevcut çalışmada kullanılan Özgecilik Ölçeği; “Gönüllü Faaliyetlere Katılım”, “Maddi Yardım”, “Travmatik Durumlarda Yardım”, “Yaşlı/Hastalara Yardım”, “Fiziksel Güce Dayalı Yardım”, “Eğitim Sürecinde Yardım” ve “Yakınlık Duygusundan Kaynaklanan Yardım” faktörlerini içermektedir. Araştırma sonucunda adaylar bu faktörler arasında “Travmatik Durumlarda Yardım” faktöründen en yüksek

puanı ($\bar{X}=4.38$) elde etmişlerdir. Diğer faktörler arasında bu faktöre en yakın puan ortalaması ise, “Yakınlık Duygusundan Kaynaklanan Yardım” boyutuna aittir ($\bar{X}=4.29$). Buna göre öğretmen adaylarının travmatik durumlarda yardım ve yakınlık duygusundan yardıma yönelik eğilimlerinin daha baskın olduğu ifade edilebilir. İlgili alanyazın incelendiğinde öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının özgecilerik düzeylerini belirlemeye yönelik çalışmaların az olduğu göze çarpmaktadır. Karadağ ve Mutafçılar (2009), yaptıkları çalışmada ilköğretim ve ortaöğretim öğretmenlerinin özgecilerik düzeylerini incelemişlerdir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin özgecilerik düzeylerinin yükseğe yakın olduğu görülmüştür. Buna göre bu çalışmanın sonuçlarının mevcut araştırmanın sonuçlarını destekler nitelikte olduğu ifade edilebilir. Mevcut çalışma ile söz konusu çalışmanın katılımcı grupları birbirinden farklıdır. Buna karşın araştırma sonuçlarının örtüşmesinin, başka bir ifadeyle öğretmen adaylarının da görev yapmakta olan öğretmenler gibi özgeci eğilimlere sahip olmalarının, öğretmenin eğitim sisteminin çıktılarını etkileme gücü göz önüne alındığında önemli bir sonuç olduğu düşünülmektedir.

İlgili alanyazına bakıldığında adayların mesleklerine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen pek çok çalışmanın olduğu göze çarpmaktadır. Alkhateb (2015), Ayık ve Ataş (2014), Başbay ve diğ., (2009), Can (2010), Çiçek-Sağlam (2008), Karatekin ve diğ., (2015), Özder ve diğ., (2010), Pehlivan (2008), Terzi and Tezci (2007) öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını inceledikleri çalışmalarında, adayların tutum puanlarının olumlu ve yüksek düzeyde olduğunu belirlemişlerdir. Eğitim programının uygulayıcısı olarak öğretmen mesleğine ilişkin tutumlarının yüksek ve olumlu olması eğitim-öğretim faaliyetlerinin niteliği bakımından önem arz etmektedir (Ünal ve Kaya, 2017). Terzi ve Tezci (2007)' nin de ifade ettiği gibi adayların mesleklerine ilişkin tutum düzeylerinin yüksek düzeyde olması, mesleği bilinçli olarak seçtiklerinin göstergesi olarak değerlendirilebilir. Bu durumun adayların gelecekte mesleki başarılarını da olumlu anlamda etkileyeceği düşünülmektedir. Can (2010), ise yaptığı çalışmada adayların tutum puanlarının yüksek düzeyde oluşunu, istihdam olanağının diğer mesleklere göre nispeten yüksek olması ve mesleğin kazancının sürekliliği ile ilişkilendirmiştir. İlgili alanyazın kapsamında ifade edildiği gibi, öğretmen, bireyin yaşam kalitesinin tayininde ve toplumsal kalkınma ile refahın oluşmasında önemli bir öğedir. Bu nedenle mevcut ve paralel araştırmalar bağlamında ortaya çıkan sonuçların önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın ikinci alt problemi sonucunda adayların öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ile özgeci davranışları arasında orta düzeye yakın pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu sonuca göre adayların özgecilerik düzeyleri, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarıyla birlikte azalıp artma eğilimindedir. Ancak bu ilişkinin güçlü bir ilişki olduğu ifade edilemez. İşmen ve Yıldız (2005), öğretmen adaylarının özgeci davranışları ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını incelediği çalışmalarında özgecilerik ve mesleğe ilişkin tutum değişkenleri arasında aynı yönde bir ilişkinin olduğu gözlenmiştir. Bu çalışmada araştırmacılar, özgeci davranış düzeyleri yüksek olan adayların, düşük olanlara kıyasla öğretmenlik mesleğine

yönelik tutumlarının daha yüksek düzeyde olduğunu belirlemişlerdir. İşmen ve Yıldız (2005), öğretmen adaylarının özgecilik düzeylerinin yüksek olduğunda mesleğine yönelik olumlu tutumlara sahip olmalarının adayların mesleklerinde fedakârca davranmanın önemini içselleştirmiş olmalarıyla açıklanabileceğini belirtmişlerdir. Buldur ve Bursal'ın (2015) çalışmalarında, alt problemlerden biri Fen Bilgisi öğretmeni adaylarının mesleği tercih nedenlerini araştırmaya yöneliktir. Bu çalışmada adayların özgeci, içsel ve dışsal nedenlerden kaynaklı olarak mesleği tercih ettikleri; ancak özgeci nedenlerin etki düzeyinin diğer iki değişkene kıyasla daha yüksek olduğu görülmüştür.

Araştırmanın üçüncü alt problemi kapsamında yapılan regresyon analizi sonucunda öğretmen adaylarının özgecilik düzeylerinin ve demografik değişkenlerin, onların öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarındaki toplam varyansın %27.2' sini açıkladığı görülmüştür. Kurulan regresyon modeli incelendiğinde özgecilik, sınıf düzeyi ve öğrenim görülen program değişkeninin modele anlamlı şekilde katıldığı görülürken, cinsiyet değişkeninin anlamlı şekilde katılmadığı görülmüştür. Buna göre cinsiyet değişkeni, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum üzerinde etkili değildir. Özgeciliğin alt boyutları ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum arasında kurulan yapısal eşitlik modelinde, özgeciliğin alt boyutlarından “Eğitim Sürecinde Yardım”ın öğretmenlik mesleğinde yönelik tutum üzerinde pozitif etkisinin olduğu saptanmıştır. Bu sonuca göre öğretmen adaylarının eğitim sürecinde yardıma olan eğilimleri arttıkça öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları da olumlu olma eğilimi göstermektedir.

İlgili alanyazın incelendiğinde ağırlıklı olarak öğretmenlerin özgecilik düzeylerini belirlemeye yönelik çalışmalara rastlanmaktadır. Ancak öğretmenlerin eğitim sistemine dahil olmadan önce mevcut konuya yönelik çalışmaların yapılması ve programlarda planlanan dersler, hizmet öncesi eğitimler ile söz konusu duyuşsal niteliğin gelişimine yönelik çalışmaların planlanmasının yararlı olabileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda, çalışmada ulaşılan sonuçlar, adayların hizmet öncesi eğitim ve öğretim programlarını geliştiren ve düzenleyen uzmanlar açısından önemli görülmektedir.

Bu çalışmada tarama modeli benimsendiği için şu anda var olan durum ortaya konmuştur. Tutum ve özgecilik değişkenleri duyuşsal nitelikler olduğundan dolayı kısa zaman aralıklarında değişime dirençli yapıdadırlar. Bu sebeple benzer bir çalışma, araştırmanın benimsediği süre bakımından boylamsal yapıda gerçekleştirilip geniş zaman aralığında söz konusu değişkenler arasındaki düzey farkları incelenebilir. Böylelikle aynı çalışma grubunun söz konusu değişkenler açısından aldığı puanları derinlemesine inceleme imkânı elde edilebilir.

References

- Akkaya, N. (2009). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi [Examining the attitudes of pre-service teachers' toward the teaching profession according to some variables]. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (25), 35-42. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/deubefd/issue/25439/268416>
- Akkaya, N. ve Özdemir, E. E. (2017). Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği geçerlik ve güvenirlik çalışması [Validity and reliability study of the attitude scale towards the teaching profession]. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 5(3), 651-661. doi: 10.18298/ijlet.2025
- Alkhateeb, H. M. (2013). Attitudes towards teaching profession of education students in Qatar. *Comprehensive Psychology*, 2, 01-03. doi: 10.2466/01.03.IT.2.9
- Ayık, A. ve Ataş, Ö. (2014). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile öğretme motivasyonları arasındaki ilişki [The relationship between the attitudes toward teaching profession and motivation to teach of pre-service teachers]. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 25-43. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ebader/issue/44675/554958>
- Bakırcıoğlu, R. (2014). *Ansiklopedik eğitim ve psikoloji sözlüğü [Encyclopedic dictionary of education and psychology.]* (2. baskı). Ankara:Anı Yayıncılık.
- Başbay, M., Ünver, G. ve Bümen, N. T. (2009). Ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları: boylamsal bir çalışma [Attitudes of secondary education field teaching non-thesis master's students toward the teaching profession: a longitudinal study]. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 15(3), 345-366. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kuey/issue/10338/126674>
- Bem, D. J. (1970). *Beliefs, attitudes and human affairs*. Brooks/Cole Publishing.
- Bohner, G. and Wänke, M. (2002). *Attitudes and attitudes change*. Taylor and Francis Group.
- Brown, T. A. (2006). *Confirmatory factor analysis for applied research*. The Guilford Press.
- Buldur, S. ve Bursal, M. (2015). The impact levels of career choice reasons of preservice science teachers and their future career expectations. *Journal of Science and Mathematics Education*, 9(1), 81-107. doi: 10.17522/nefmed.89578

- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2018). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri [Scientific research methods in education]*. Pegem Akademi.
- Can, Ş. (2010). Tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları [Attitudes toward the teaching profession of non-thesis master's students]. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24, 13-28. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/musbed/issue/23516/250562>
- Chakraborty, A. and Mondal, B. C. (2014). Attitude of prospective teachers towards teaching profession. *American Journal of Social Sciences*, 2(6), 120-125. https://www.academia.edu/9628544/Attitude_of_prospective_Teachers_Towards_Teaching_Profession
- Çapa, Y. ve Çil, N. (2000). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi [Examining the attitudes toward the teaching profession of pre-service teachers in terms of different variables]. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 69-73. <https://open.metu.edu.tr/handle/11511/80239>
- Çelikten, M. Şanal, M. ve Yeliz, Y. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri [Teaching profession and its characteristics]. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(19), 207-237. <https://dergipark.org.tr/en/pub/erusosbilder/issue/25118/265225>
- Daryanto, A. (2020). Tutorial on heteroskedasticity using heteroskedasticity V3 SPSS macro. *The Quantitative Methods for Psychology*, 16(5), 8-20. doi: 10.20982/tqmp.16.5.v008
- Deringöl, Y. (2020). Teaching motivation and teaching profession attitude: the case of preservice form teachers. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 295-310. doi: 10.17556/erziefd.526330
- Durmuşoğlu, M. C., Yanık, C. ve Akkoyunlu, B. (2009) Türk ve Azeri öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları [Attitudes toward the teaching profession of Turkish and Azerbaijani teacher candidates]. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36, 76-86. <https://dergipark.org.tr/en/pub/hunefd/issue/7800/102198>
- Eisenberg, N. ve Mussen, P. H. (1989). *The roots of prosocial behavior in children*. Cambridge University Press.
- Ekşi, H., Otrar, M. ve Ümmet, D. (2013). Özgecilik (altruizm) ölçeği geliştirme çalışması [Altruism scale development study]. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(26), 301-321. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ded/issue/29173/312416>

- Erdem, A. R. (2013). *Öğretmen yetiştirmenin bugünü ve geleceği: Sorunlar ve çözüm önerileri [Present and future of teacher training: Problems and solutions]*. Anı Yayıncılık.
- Eroğlu, F. (2009). *Davranış bilimleri [Behavioral sciences]*. Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Friedman, I. A. (2016). Being a teacher: Altruistic and narcissistic expectations of pre-service teachers. *Teachers and Teaching: Theory and Practice*, 22(5), 625–648. doi: 10.1080/13540602.2016.1158469
- Gök, B., and Atalay-Kabasakal, K. (2019). Analysing prospective teachers' self-efficacy belief, teaching motivation and attitudes towards teaching from the perspective of several variables. *Pegem Journal of Education and Instruction*, 9(göl4), 1081-1112. doi: 10.14527/pegegog.2019.035
- İnceoğlu, M. (2011). *Tutum algı iletişim [Attitude perception communication.]*. Siyasal Kitabevi.
- İşmen-Gazioğlu, E. ve Yıldız, S. A. (2005). Öğretmenliğe ilişkin tutumların özgecilik ve atılganlık düzeyleri açısından incelenmesi. [Examining attitudes toward teaching in terms of altruism and assertiveness levels]. *Kuram ve uygulamada eğitim yönetimi*, 42(42), 151-66. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kuey/issue/10355/126789>
- Kalaycı, Ş. (2009). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri [SPSS applied multivariate statistical techniques]*. Asil Yayın Dağıtım.
- Karadağ, E. ve Mutafçılar, I. (2009). İlk ve ortaöğretim okulu öğretmenlerinin özgecilik düzeyleri üzerine bir araştırma [A research on the altruism levels of primary and secondary school teachers]. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (28), 75-92. <https://app.trdizin.gov.tr/makale/T1RneE16QXc>
- Kasapoğlu, F. (2013). *Üniversite öğrencilerinde iyilik hali ile özgecilik arasındaki ilişkinin incelenmesi [Examining the relationship between well-being and altruism of university students]* (Thesis No. 326664), [Master thesis, İnönü University]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Onatır, M. (2008). *Öğretmenlerde özgecilik ile değer tercihleri arasındaki ilişki [The relationship between the altruism and value preferences of teachers]* (Thesis No. 220418), [Master thesis, Yeditepe University]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Oruç-Ertürk, N. (2013). The role of altruism in the motivation of English language teachers. *Ekev Akademi*, 17(54), 173-186. <http://www.ekevakademi.org/OncekiSayilar.aspx>

- Özabacı, N. ve Acat, M. B. (2005). Öğretmen adaylarının kendi özellikleri ile ideal öğretmen özelliklerine dönük algılarının karşılaştırılması [Comparison of pre-service teachers' perceptions of their own characteristics and ideal teacher characteristics]. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 42(42), 211-236. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kuey/issue/10355/126792>
- Özder, H., Konedra, G. ve Zeki, C. P. (2010). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi [Examining the attitudes of pre-service teachers toward the teaching profession in terms of various variables]. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 2(2), 253-275. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kuey/issue/10334/126647>
- Palta, A., Selçuk, G. and Djibril, M. B. (2018). An investigation of the attitudes and opinions of students about altruism. *Educational Sciences Research in the Globalizing World*, 466. <https://unipress.bg/pdf/EducationSciences.pdf#page=473>
- Pehlivan, K. B. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının sosyo-kültürel özellikleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir çalışma [A study on the socio-cultural characteristics of primary school teacher candidates and their attitudes toward the teaching profession]. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 151-168. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/160948>
- Sağlam, A. Ç. (2008). Müzik öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları [Attitudes of the toward the teaching profession students of the music teaching program]. *Yüüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 59-69. <https://dergipark.org.tr/en/pub/yyuefd/issue/13713/166025>
- Sezer, Ö. ve Genç, H. (2018). The relation between altruism and positive perception and social comparison in preservice teachers. *The Journal of International Social Research*, 11(58), 489-495. <https://www.ijsr.net/>
- Sungur, O. (2010). Korelasyon analizi [Correlation analysis]. Ş. Kalaycı (Ed.), *Spss uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri [SPSS applied multivariate statistical techniques]*. (ss. 115-127). Asil Yayın Dağıtım.
- Temizkan, M. (2008). An evaluation on the attitudes of Turkish teacher candidates their professions. *Journal of Turkish Science*, 6(3), 461-486.
- Terzi, A. R. ve Tezci, E. (2007). Necatibey Eğitim Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları [Attitudes toward the teaching profession of Necatibey Faculty of Education students]. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 52(52), 593-614. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kuey/issue/10345/126722>

- Tutar, H. (2016). *Davranış bilimleri: Kuramlar ve uygulamalar [Behavioral sciences: Theories and practices]*. Seçkin.
- Ümmet, D., (2012). *Üniversite öğrencilerinde özgeçicilik davranışının transaksiyonel analiz ego durumları ve yaşam doyumu bağlamında incelenmesi [Examining the altruistic behavior of university students in the context of transactional analysis ego states and life satisfaction]* (Thesis No. 319501), [Doctoral dissertation, Marmara University]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Ünal, K. ve Akay, C. (2017). Öğretmenlik mesleği ve yaşam boyu öğrenme: öğretmen adayları penceresinden [Teaching profession and lifelong learning: from the perspective of pre-service teachers]. *Mersin University Journal of the Faculty of Education*, 13(3), 821–838. doi: 10.17860/mersinefd.339943
- Üstüner, M. (2006). Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması [Validity and reliability study of the attitude scale towards the teaching profession]. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 12(1), 109-127. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kuey/issue/10352/126771>
- Varış, F. (1988). *Eğitimde program geliştirme [Development curricula in education]*. Ankara Üniversitesi Eğitim.
- Yavuzer, H., İşmen-Gazioğlu, E., Yıldız, A., Demir, İ., Kılıçaslan, A., ve Sertelin, Ç. (2006). The teacher altruism scale: development, validity and reliability. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 6(3), 964. <https://www.proquest.com/docview/237020182?pq-origsite=gscholar&fromopenview=true>
- Zembat, R., Yavuz, E. A., Tunçeli, H. İ. ve Yılmaz, H. (2018). Okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile akademik motivasyonları ve akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi [Examining the relationship between pre-school teacher candidates' attitudes toward the teaching profession, their academic motivation and academic achievement]. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 11(4), 789-808. doi: 10.30831/akukeg.351404 https://www.tdk.gov.tr/diğerkamlik_adresinden_erişilmiştir

Ethical Declaration and Committee Approval

In this research, the principles of scientific research and publication ethics were followed.

Ethics committee approval was sought from Balikesir University Social and Human Sciences Ethics Committee for this study. The approval document, dated 09.06.2020, confirms that the request has been evaluated and deemed ethically appropriate, and has been provided to the relevant parties involved in the study.

Proportion of Author's Contribution

All authors have participated equally in the work.